

TEĀTRIS

Ar dzīves elpas sajūtu

Režisors Dmitrijs Petrenko tukšumā radījis lielisku teātra izrādi par sievieti un vīrieti

MAIJA SVARINSKA

Dailes teātra izrāde "Elpa" – pirmais darbs, kas pandēmijas laikā tapis tieši uz skatuves, turklāt vēl uz Lielās skatuves (pirmizrāde notika 15. jūlijā). Izrāde paredzēta diviem aktieru sastāviem, un, tā kā tos abus esmu redzējuši ar vairāk nekā divu nedēļu starplaiku, varu apliecināt, ka tas ir brīnišķīgs režijas eksperiments, ko spoži īstenojuši aktieri. Iztēlojieties: tukšuma izplatījumā risinās divu milošu cilvēku attiecības, attīstoties viņu dzīves stāstam no sākuma līdz beigām. Citiem vārdiem, tiek atainots liktenis.

Bez šaubām, lielu veiksmes daļu nodrošina pats dramaturģiskais materiāls. Lugas "Elpa" (oriģinālais nosaukums "Lungs", tas ir, "Plaušas") autors ir slavenais un mums Latvijā jau labi pazīstamais britu dramaturģis Dankans Makmillans, piemēram, viņa darbs "Every Brilliant Thing" Valmierā nesēn tīcis iestudēts ar nosaukumu "Visas labas lietas", bet Rīgas Krievu teātrī – "Dzīves dārgakmentiņi". Dramaturģa popularitāte daudzējādā ziņā ir atkarīga ne tikai no viņa asredzīgās mūsdienu aktuālo tēmu uztveres, bet arī no mākas ļoti precīzi un vienlaikus dziļi tās ietvert laimam atbilstīgā dzīves stilā. Varoņi runā itin kā par visu kaut arī no mākas ļoti precīzi un vienlaikus dziļi tās ietvert laimam atbilstīgā dzīves stilā. Varoņi runā itin kā par visu kaut arī no mākas ļoti precīzi un vienlaikus dziļi tās ietvert laimam atbilstīgā dzīves stilā.

netiek nosaukta. Iestudējums ir skaists pirmkārt horeogrāfes Kristīnes Brīniņas sacerētās kustību partitūras dēļ, bet galvenokārt dramaturģa un režisora attieksmes dēļ, kas centrējas uz konkrētiem cilvēkiem – personībām, kuri šo uzvaru veica un kuru fiziskais spēks un veiklība pierāda ētisko un emocionālo spēku. Daudz dzīva humora, piemēram, salīdzinot sportistus ar amerikāņu popkultūras zvaigznēm, un sirsnības, apsmaidot latviešu fanu centību ar saucieniem palīdzēt sportistiem un vienlaikus apliecinot patriotismu. Mirkļi iedvesmo, uzvaras ir ilgi gatavotas – vismaz divas idejas no izrādes vēl ilgi paliks atmiņā.

Civilizācijas attīstības robežas

Izrādē "αSAPIENSI", kas notiek uz melna kuba Valmieras plašās estrādes vidū, režisors Elmārs Senkovs piesaka savas trupas "EsARTE" radošo potenciālu. Kopīgi meklējot savas atbildes uz būtiskiem eksistences jautājumiem, radušās jauniešu pārdomas un izrādes teksts par to, kāda īsti ir evolūcijas jēga. Rodas pārlicēba, ka šīs sajūtas un atziņas ir nozīmīgas pašiem māksliniekiem, jo kustību izpildījumā, kur netrūkst fiziskā un nežēlīgā teātra elementu, redzama pārlicējo kopība. Ansamblis meklē savu ceļu, kur katram ir iespēja sevi apliecināt. Elizabete Skrastiņa, Matīss Budovskis, Agris Krapivņickis, Emīls Krūmiņš, Toms Treinis, kā arī dejotāji Emīlija Berga, Roberta Gailīte, Kitija Geidāne, Gundega Rēdere, Emanuēla Zvaigznīte, Ģirts Dubults, Marģers Vanags atklāj savas šī brīža domas un talantu. Izrādei piemīt studentisks maksimalisms, ko palīdz atklāt horeogrāfes Elinas Geidiņas un scenogrāfes un kostīmu mākslinieces Paulīnes Kalniņas darbi.

Dankans Makmillans, "Elpa", izrāde Dailes teātra Lielajā zālē

Režisors: Dmitrijs Petrenko, komponiste Anna Ķirse, gaismu mākslinieks Edijs Feldmanis.

Lomās: Gints Andžāns, Ieva Segliņa, Anete Krasovska, Kārlis Arnolds Avots.

Nākamā izrāde: 21. augustā.

Šim lugas mūsdienīgajam stilam negaidīti labi atbilst iestudējuma noformējums. Precīzāk, nav nekāda noformējuma. Pats dramaturģis arī ir norādījis, ka izvērstā scenogrāfija šoreiz nav nepieciešama. Un tā arī ticis darīts. Būtībā nav nekādu priekšmetu, tikai viena neliela tumša kaste, kas darbības laikā spēlē dažādas lomas, piemēram, gultu, krēslu mašīnā utt., bet viss pārējais tukšums. Ielūkojoties šajā melnajā tukšumā, sāk uztvert dažādas asociācijas – Visuma plašumu, dzīves telpu, esības noslēpumu. Vai arī lielu skatuvi, kurai dzīvību piešķir tik labi zināma un vienlaikus maģiska parādība – teātris.

Jā, režisors Dmitrijs Petrenko tukšumā radījis lielisku teātra izrādi par sievieti un vīrieti, kuriem dramaturģis devis vārdus S un V, tādējādi akcentēdamus tēlu vispārinājuma būtību. Viņu dzīve ir, tā sakot, daudzu laulāto dzīves nospiedums. Sirdī – mīlestība, bet savējais ego to ik pa laikam pluinī. Citiem vārdiem, tiek vizualizēts jautājums: kā pēc cilvēkam ir tik grūti dzīvot harmoniski?

Tiešām – kāpēc? Uz šo jautājumu mums atbild S un V, ko atveido Ieva Segliņa un Gints Andžāns vai Anete Krasovska un Kārlis Arnolds Avots. Darbības sākumā mēs redzam S un V skatuves pašā dziļumā, kur viņi gaida brīdi, kad visi skatītāji būs sasēdināti zālē, jo pandēmijas dēļ notiek katra teātra apmeklētāja pārbaude, un tādēļ izrādes sā-

kums kavējas. Bet, lūk, gaisma zālē nodziest, un abi varoņi tuvojās avanscēnai. Jau dzirdams lugas teksts, proti, saruna par bērnu, jo nupat šo ideju kā savu vēlmi izteicis V, tādējādi izraisīdams S pārdomu un pārspriedumu plūsmu. Klausies un neviļus smaidi, uztverot dramaturģa ironiju un novērtējot aktieru meistarību, ar kādu viņi tik organiski atsaucas uz autora smīnu, proti, kaismīgi pārspriežot, vai nebūtu loģiski atteikties no personiskā prieka – bērna, jo sabiedrībā valdot tik daudz problēmu, kaut vai tā pati mežu izciršana, bet te, raug, tāds egocentrisms. Bet varbūt S problēma ir tajā, ka abi nav precējušies? Taču šīs gaidas, protams, izskan tikai starpcitū. Bērns tiek ieņemts, bet nepiedzimst, un, uzklaustot S tā brīža vārdos izteikto vēlēšanos, V piekrit pašķirties, kaut gan sievietes sirds droši vien ir gaidījusi citu atbildi. Pēc kāda laika viņi atkal saiet kopā, arī bērns piedzimst, un nu jau kā vīrs un sieva abi nonāk pie šīs zemes dzīves sliekšņa. Nav nekāda darbības pārtraukuma. Visas pārejas laikā ir ietvertas tikai tekstā. Tādēļ jo sevišķi ir izjūtams idejas kopsaucejs – mūsu dzīve.

Abi sastāvi šo dzīvi nospēlē spoži. Tajā pašā laikā ir atšķirības, ko diktē aktieru individualitāte. Ieva Segliņa un Gints Andžāns atveido savam vecumam atbilstīgu pāri. Būdam apmēram trīsdesmit gadus veci, viņi jau it kā ir pieslīpējušies īstenībai, tādēļ uz to vai citu situāciju, arī viens uz otru reaģē ātrāk. Bet viņu attiecības

nojaušama kāda īpaša sāpe. Piemēram, Ieva Segliņa apbrīnojami organiski ataino varones drāmu, varbūt pat traģēdiju, kurā izdzīvo sava bērniņa zaudējumu. Gints Andžāns atveido visu saprotošu viņas draugu. Viņa varonis, cik vien spēj, pūlas palīdzēt mīļotajai un vienlaikus ir vājš un bezspēcīgs, pārdzīvojot sievietes novēršanos.

Vēl vairāk no mīļotās ieslēģšanās sevī cieš Kārlis Arnolds Avota varonis. Lieliski atveidots mīloša, turklāt gados ļoti jauna vīrieša tēls. Viņa mīļoto – pievilcīgu, arī apmēram divdesmit gadus vecu sievieti spēlē Anete Krasovska, kuras varone bērna zaudējumu pārdzīvo ne tik traģiski sāpīgi, kā to izjūtam Ievas Segliņas tēlojumā. Viņas varone vairāk plaukst mīlestībā pret V. Varbūt arī tādēļ, ka K. A. Avots salīdzinājumā ar G. Andžānu intensīvāk pauž sava varoņa temperamentu un līdz ar to jūtas.

Par aktieru darbu varētu rakstīt patiešām daudz, jo viņu emociju repertuārā kaut kas mainās ik mirkli. Veikums, ko nav iespējams nepamānīt. Turklāt tēlu veidošanai nav nekādu speciālu kostīmu – tikai džinsi un balti džemperī. Vienīgi gaisma (gaismu mākslinieks Edijs Feldmanis) un Annas Ķirses mūzika piespēlē kādu niansi. Taču ir spēcīgs režisors Dmitrijs Petrenko, kas pratis šiem tēliem piešķirt daudzslāņainu psiholoģisko partitūru, kurai pateicoties aktieri ir ļāvuši arī mums sajūt mūsdienu jaunā cilvēka dzīves elpu.

VĀRDS SKATĪTĀJIEM

Ieva Kovaljevska: "Izrāde visām paaudzēm. Jauniešiem – kā saprast sevi, par šaubām, bailēm, sevis nesaprašanu, kā paskatīties uz sevi no malas. Pieaugušajiem – redzēt savas kļūdas dzīves garumā."

Inga Stangaine: "Paldies, tas bija brīnišķīgi – gan filozofija, gan psiholoģija, gan brīnišķīga aktierspēle."

No twitter un dailesteatris.lv.

Kārlis Arnolds Avots lieliski atveido mīloša, gados ļoti jauna vīrieša tēlu. Viņa mīļotā (Anete Krasovska) plaukst mīlestībā pret V.

PUBLICITĀTES (MĀRCIS BALTSKARS) FOTO

teātris

Valmieras Vasaras teātra festivāls jau piekto gadu gūst plašu skatītāju atsaucību.

Arī šogad pieci centrālie festivāla jaundarbi demonstrē spilgtu radošo potenciālu, ko tradicionālā teātra formātā nevarētu realizēt un pieredzēt.

pildīt milzu laukumu deviņdesmit minūšu garumā ar trim aktieriem. Arturs Krūzkops, Kristians Kareļins, Jānis Kronis to izdara, protams, ar skaņas mākslinieka Gata Krievāna un gaismas meistara Oskara Pauliņa līdzdarbību. Kaut gan pēdējās epizodēs pievienojas izteiksmīgi dejotāji un fināla minūtēs – jaunie vietējie futbolisti –, izšķirošais izrādes telpas un laika piepildījums ir spēcīgais, dramaturģiski precīzais teksts. Tā struktūrā jūtas sasauces ar izrādes "Zem diviem karogiem" dokumentālo pētījumu, ko nesēn redzējām uz Latvijas Nacionālā teātra skatuves un kurā savijas emocionālie un faktoloģiskie materiāli no nesēnās vēstures. "Uzvara ir mirklis" rāda konkrēto futbola spēli Stambulā 2003. gada 19. novembrī, kad Latvijas un Turcijas futbola izlašu mača rezultāts 2:2 ļāva mazajai Latvijai nokļūt Eiropas čempionāta finālā, un stāsta par vienu gadījumu un vienlaikus par lielāku ideju, pat ja tā īsti vārdā